Volume 10 (Issue 09)
June-July, 2020

ISSN-2230-9578

Journal of Research and Development

- A Multidisciplinary International Level Refereed Journal

COSMOS IMPACT FACTOR

5.13

Editor

Dr. R. V. Bhole

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot No-23, Mundada Nagar, Jalgaon (M.S.) 425102

Email- rbhole1965@gmail.com Visit-www.jrdrvb.com

Journal of Research & Development
Vol. 10 (Issue 09), June-July, 2020
(ISSN-2230-9578)

Positive Psychology its effectiveness among B.Ed. student teachers

Prof. Anita Ramesh Wankhede
SES College of Education, Jalgaon

*** Introduction -**

In today's era, society is facing extremely tough challenges in the form of Global warming, natural disasters, economic recession, unprecedented homelessness, terrorism and the draining continuation of war, where in the world does a science based on testing happiness, wellbeing, personal growth and the good life fits into the modern day agenda. Now - a - days people require positive experiences ex. optimism, happiness, condition. B.Ed. student teacher part of global India. Their positive psychology impact on students teacher. Positive psychology is able to give the scientific community, society and individual a new perspective on existing ideas as well as providing empirical evidence to support the pehnomenon of human flourishing for the purpose psychology is majorly focused on scientific approach which includes mental functioning and happiness.

*** Need and importance of the Research -**

'Sarva Shiksha Abhiyan' propagates 'Education to all'. It denotes us that all type of education is needed for Indian culture in which one of the best topics in curriculum is positive psychology. In educational language, it is named as 'Anandadal Shikshan' for children positive psychology in today's world will help people with disabilities, illness, people suffering from stress & other deficiencies of life from positive psychology we will open door for positivity and lead to a new way of thinking and work capacity is increased because positive thinking power keeps maintaining the hormonal level of body and body works its do best, so future teacher will have multiple roles like educator, councilor, guide, promoter. Due to this positive psychology one of the most typical factor is studdent-teacher is that, success is the teaching of high quality, which requires student ot have good judgement, efficience & performance all of which included in this research.

*** Statement of the problem -**

1) How the positive psychology work & effectiveness among B.Ed. student teacher.

*** Objective -**

In the present research paper objectives as follows.

1) To study effectiveness of positive psychology among B.Ed. student teacher.

*** Hypothesis -**

1) There is no significant difference between effectiveness of positive psychology

among B.Ed. student-teacher.

*** Assumption -**

1) Positive psychology is need of teacher.
2) Life satisfaction is related to positive psychology of human being.
3) Positive psychology is highly discussed contrroversial topic in todays society.

*** Operational defination -**

1) Psychology -

It is the study of the process & conditions which contributes to the optiona functioning of individual's positive aspects, human effectiveness, clear communication leadership & values being thanks and appreciated strength & fun.

2) Effectiveness -

The degree to which something is sucessful in producing a desired result among student - teachers.

3) Students - teacher -

A college student who is pursuing a degree in education.

*** Scope & Limitation -**

In the present study, researcher studied about effectiveness of positive psychology among B.Ed. student teacher from Jalgaon under KBCNMU Jalgaon. The present study is limited only for 100 B.Ed. student teacher from SES college of education (B.Ed.) Jalgaon apositive psychology having 27 dimensions but research study only 5 factor of positive psychology.

*** Research Methodology -**

In the present research researcher used survey method.

*** Sample -**

In the present study was 100 students of B.Ed. College which come under KBCNMU Jalgaon researcher selected sample by purpose sample method.

*** Analysis and Interpretation of Data -**

Effectiveness towards positive psychology among B.Ed. student - teachers.

Gender	No.	Mean	SD.	Data		Signif. level	Hyps.
Male	45	206-16	19-20	't' obs	t' tab	0.05	Rejected
Female	46	105-46	13-19	2.68	1.98		

From the above table it be included that far degrees of freedom (df) 89 observed 't' is 2.68 and the critical table value of 't' is 1.98. observed 't' is greater than table 't'. It shows that there is significant difference between towards positive psychology mean scores of male & female B.Ed. student - teachers.

*** Conclusion -**

Majority of B.Ed. student teachers is found very high towards positive psychology but there is significant difference between male & female student - teacher of B.Ed. college.

Positive psychology effected on student - teacher attitude.

References -

1. Baumgardner, S. and Crothers, M. (2015) - Positive psychology, New Delhi, Darling Pvt.Ltd.

Journal of Research & Development
Vol 14 (Issue 10), August, 2022
(ISSN-2230-9578)

A Study of Women Empowerment through Education in the matrilineal society of Jalgaon District under graduate students

Dr. Anita Ramesh Wankhede
Sadguru College of Education, Jalgaon

Introduction -

Women represents the important role in Indian society .Now a day's she is a actively participate in all our social, political and economical activities .In a developing country like our smen is subsumed under the more pervasive inequality between various sections of society .Gandhi played a pivotal role in making the traditional home bound women to come out of their homes to participate in the freedom struggle Gandhi basic idea on women's rights were equality in some spheres and opportunities for self - development and self realization. Women constitute around half of the population in India but even after more than sixty year in Independence , they continues to live in a state of neglect and exploitation scientific development and modernizations are yet to make an impact on them. According to the HRD reports Women's performs approximately two - Third of the world's total work but own only 10 % of the words income and one percent of word's lands. Empowerment is an ongoing & dynamic process which enhances women's & any other marginalized and alienated group abilities to change the structure & ideologies that keep them subordinate . It is a process of making present power structure more inclusive, including ,women & men , senior citizens & people of disabilities (Basin & phar 1993)

2. Need and important -

Educations has been perceived to be a significant instrument in improving the status of women and consequently there have been efforts to improve the access of girls and women to education policy makers have recognized that apart from the political structure and economic transformation the formal education system has to be made more democratic and change oriented . The level of recognition of the crucial significance of education for women is dependent upon societal expectation of women's roles . Women become empowered through collect reflection & decision making the parameters of this are building a positive self image and self confidence developing ability to ethnic critically building up group consign and fostering decision making and actions. Ensuring equal participation in the process of bringing about social change. Evidently in jalgon district representation of girls students in education institutions at all stages of education is good some ways the condition of matrilineal women could be even more precarious then that of their counterparts in patriarchal societies.

3. Objectives -

The study has the following objectives

1) To study the status of urban under graduate students.

2) To study the status of rural under graduate students

3) To compare the status of under graduate students

4. Hypothesis -

1) There is no significance diff between status of rural & urban under graduate girl students

5. Operational definition -

1) Women empowerment -

It is a process of mobilizing and activating women's power so as to enable them to claim their own power & status in the socio - economic political sphere.

2) Matrilineal Society -

This term refers to the society with a matrilineal system whereby descent & succession are from the mother's clan & the ancestral properly passes through the youngest daughter

6. Limitation & Delimitation of the study -

1) The present study is limited to Jalgaon district Arts & Commerce under graduate students.

2) The present study is limited to the only 200 students

3) The study is limited to the women's empowerment questions, responses only

7. Sample -

The present Research sample was 200 girls under graduate student's purposive sampling Method was used for the Research Sample Urban 152 Rural 150

8. Research methodology -

The present study was related to present situation so survey method was used for the Research

9. Tools -

For the present Research used women empowerment questioners

10. Statistical Techniques -

For data analysis & interpretation mean mode, median and + value was used

Findings –

Area	Mean	SD	T	
Urban	15.83	6.75	0.72	N S
Rural	12.5	7.5		

Above figure shows that, mean score of Urban girls students was 1583 & rural coral was 12.5 with SD 6.75 for urban & 7.5 Rural and '+ ' value 0.72 which rejected at 0.05 level It means that there is No significance deferent.

Journal of Research & Development
Vol. 14 (Issue 17), October, 2022
(ISSN-2230-9578)

जळगांव शहरातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील ग्रामीण भागातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या चिंता, ताण, नैराश्य व आत्महत्या विचारांचा अभ्यास

प्रा.डॉ.अनिता रमेश वानखेडे
सदगुरु शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय जळगांव

प्रस्तावना

चिंता :-

सृष्टीतील प्राणीमात्रांना आयुष्यभर छळणारी ही चिंता नामक व्याधी तिचा विचार ज्याने केला नाही असा ए संत अथवा तत्वज्ञानी सापडणार नाही. चिंतेचा उगम आपल्या गरजा, क्षमता आणि वासना यांच्यातून होतो. आपल्या नावर कमालीचा ताण येतो. आपले काय आणि कसे होणार याची चिंता दिवसभर छळू लागते. विद्यार्थ्य छळणारी चिंता की मी परीक्षेत नापास होईल तर माझी खूप बदनामी होईल यातील परीक्षा हा एक अदृश्य स्वरूप आहे. त्यामुळे त्यांच्याशी लढा कसा घ्यायचा याबाबत मनात प्रचंड गोंधळ असतो. त्यामुळे चिंतेचे प्रमाण खुप ज असले तर ते घालवण्यासाठी व्यक्ति ही एकटी व लोकांमध्ये मिसळत नाही. चिडचिडा स्वभाव निर्माण होतो. चिंतेचे प्रकार आहे.१ वास्तव चिंता २ नैतिक चिंता ३ चेतापेशी चिंता असे चिंतेचे प्रकाल आहेत. चिंता आणि चिता या दो समान बाजू आहे.चिंता ही माणसाला आयुष्यभर जाळत असते तर चिता ही मेल्यावरती जाळते चिंता ही माणसा छळणारी बाब आहे अशा प्रकारे चिंते पासून कोणीही सुटलेला नाही.

मानसिक स्वास्थ :-

मानसिक स्वास्थ लाभावे यासाठी आपण झटत असतो .मानसिक आरोग्याचा भावनिक पैलुंचा जास्त वि झालेला आढळून येतो.एखादी कृती किंवा घटना नाते संबंध आपल्याला बरे वाटेल की मानसिक आरोग्य सुदृढ आहे जरी खरे असले त्यात स्वरुप व दर्जा यात फेरफार होत राहतात.

जागतिक आरोग्य संघटनेच्या व्याख्येप्रमाणे आरोग्य म्हणजे केवळ आजारांच्या किंवा दुर्बलतेचा अभाव न त्या जोडीशी शारिरीक व मानसिक , सामाजिक पुर्नरचीत असणे दैनंदिन जीवनात ताणतणावाच्या सामना करु शकेल उत्पादनक्षम, कार्यक्षम राहील व समाजाप्रति योगदान देवू शकेल.सर्व प्रक्रिया प्रति सजगताही महत्वाची व त्याबरो आपण आचार - विचारांकडे नियमित जाणीवपुर्वक त्मनिरीक्षणात्मक लक्ष देवून जोडण्याचे कौशल्य ज्ञान मिळण्याक बदल आणि आशा श्रवेताची जुळवून घेण्याची वृत्ती याचा समावेश असतो.यावरून हे लक्षात येते की , मानसिक आ नसणे तो असल्यावर शारीरिक व्याधी असतात तशा व्यक्तीला मानसिक व्याधी सुध्दा असतात. पण याची व्यक्ति जाणीव होत नाही आणि व्यक्ती त्या व्याधी आहे हे स्वीकारत देखील नाही यामुळे व्यक्तिला ताणतणाव , नैरा यासारखे घटक व्यक्तिच्या जीवनात जीवन जगत असतांना अडचणी निर्माण करीत असतात.त्यामुळे व्यक्तीचे मानसि स्वस्थ खराब होत असते असे म्हटले जाते की , निरोगी शरीरात निरोगी मन वास करीत असत जर मानसिक स्वा चांगले असेल तर मन ही निरोगी राहते आणि शरीरही निरोगी असते.

आत्महत्या विचार :-

व्यक्ती आत्महत्याचा विचार करते या पध्दतीने जीवन संपवुन टाकणे त्यास आत्महत्या असे म्हणतात. उ उंचावरून उडी मारणे , गळफास घेणे , बंदुकीची गोळी डोक्यात मारणे अशा रितीने आत्महत्या करण्याच्या व म संस्थेवर ए.सी.टी.एच. हा द्रव कमी प्रमाणात आढळतो. यात अनुवांशिकता आहे हिमग्वे नावाच्या सु साहित्यीकांच्या कुटुंबात अनेकांनी आत्महत्या केली आहे.आता १५ ते २५ वर्ष वयोगटामध्ये आत्महत्येचे प्रमाण व आहे. ही चिंतेची बाब आहे. वयोगटाचा अभ्यास ताण परिक्षेत अपयश व प्रेमभंग ही प्रमुख कारणे आहेत. अशा घट गोष्टींना व्यक्ति तोंड देवू शकत नाही अशी नैराश्याची भावना मनामध्ये येवून व्यक्ति आत्महत्येकडे वळते.तरुण

वयोगटमध्ये चिंता याचे प्रमाण फारच वाढलेले आहे. या काळात मुलांच्य मेंदुत लिंबीक सिस्टीम ते लवकर विकसित होते. परंतु भावना व नियंत्रण ठेवणारे जे मेंदुतील स्थान असते ते पूर्णपणे विकसित व्हायला वेळ लागतो . त्यामुळे ही मुले आयुष्याच्या जीवनातील परिस्थिती किंवा आव्हानांना भावनावश होऊन प्रतिक्रिया देतात. मुलांच्या वाढत्या आत्महत्येच्या प्रमाणाबाबत जबाबदार असलेली अनेक कारणे आहेत त्यात पौंगडावस्थेतील तणाव , निराशा ,चिंता, ड्रग्ज , प्रेमसंबंध आणि सोशल मिडीया अतिरेक वापर यांचा प्रामुख्याने समावेश आहे.

मुलांना स्वत : च्या आवडी निवडी तसेच कमतरता याची जाणीव मुलांना असली पाहिजे वस्तुनिष्ठपणे एखादी समस्या समजून सहजपणे विचारपूर्वक शक्य ती उत्तम उपाययोजना करण कमी वेदनांचा सर्वोत्तम पर्याय म्हणजे एखादी गोष्ट स्विकारण्यापूर्वी किंवा नाकारण्यापुर्वी त्याची योग्य निवड करता येणे एखादी समस्या पूर्वग्रह न ठेवता निपक्षपातीपणे समजुन घेवून त्यावर उपाययोजना करणे ताणतणाव निर्माण करणाऱ्या गोष्टी त्या सकारात्मकपणे स्वीकारत त्यावर उपाययोजना करण अप्रीय किंवा कडू भावना निर्माण करणाऱ्या गोष्टीचा सामाना करता आला पाहिजे. सकारात्मक भावना व्यक्त करता यायला हव्यात . इतरांपर्यंत आपले भाव यशस्वीपण पोहचवता आले पाहिजे आणि विचार व्यक्त करण्याची क्षमता विकसिक करता आली पाहिजे. खेळीमेळीचे वातावरण सकारात्मक विचार करीत नातेसंबंध टिकविणे.

वैयक्तिक सुरक्षितता निरोगी आयुष्य जगण्यासाठी निरोगी खाण्याच्या सवयी, पुरेशी झोप , वेळेचे चांगले व्यवस्थापन , सायबर सुरक्षितता व भरपुर व्यायाम या गोष्टी अंगीकाराव्या लागतील . मुलांना त्यांच्या भविष्यात काय करायचे आहे. त्याबध्दल निर्धार करुन त्यासाठी योग्य ते प्रशिक्षण घ्यावे सातत्याने प्रयत्न करून अपयशाला घाबरून न जाता आपल्या लक्षाकडे वाटचाल करावी. लगेच उपलब्ध स्त्रोताचा योग्य वापर करण्यास लहानपणापासून प्रशिक्षण देणे गरजेचे आहे. पौंगडा अवस्थेतील मुलांना धकाधकीच्या परिस्थितीत पण आश्वासक वातावरण निर्माण करुन देवून ताणतणावावर बऱ्या अंशी ताबा मिळविता येतो.

संशोधनाची उद्दिष्ट्ये :-

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने पुढील उद्दिष्ट्ये निश्चित केली होती.

१) उच्च माध्यमिक स्तरातील विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या विचारांचाा शोध घेणे.

२) उच्च माध्यमिक स्तरातील ग्रामीण भागातील कला शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या चिंता, ताण, नैशाश्य व आत्महत्या विचारांचाा शोध घेणे.

३) उच्च माध्यमिक स्तरातील ग्रामीण भागातील विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या चिंता ,ताण,नैराश्य व आत्महत्या विचारांचा शोधा घेणे.

४) उच्च माध्यमिक स्तरातील ग्रामीणा भागातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या चिंता ,ताण, नैराश्य व आत्महत्या विचारांचा तुलनात्मक अभ्यास करणे.

परिकल्पना :-

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने पुढील परिकल्पना निश्चित केली होत्या

१) उच्च माध्यमिक स्तरातील ग्रामीण भागातील कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या चिंताा, ताण, नैराश्य व आत्महत्येचे विचारांच्या प्रश्नावलीच्याा मध्यमान गुणांकात सार्थ फरक आढळत नाही.

२) उच्च माध्यमिक स्तरातील ग्रामीणा भागातील कला शाखेतील मुलांच्या व मुलींच्याा चिंता, ताण, नैराश्य व आत्महत्येचे विचारांच्याा प्रश्नावलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थ फरक आढळत नाही.

३) उच्च माध्यमिक स्तरातील विज्ञान शाखेतील मुलांच्या व मुलींच्या आत्महत्येचे विचारांच्या प्रश्नावलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थ फरक आढळत नाही.

४) उच्च माध्यमिक ग्रामीण भागातील कला शाखेतील मुली व विज्ञाान शाखेतील मुलींच्या चिंता, ताण, नैराश्य व आत्महत्येचे विचारांच्याा प्रश्नाावलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थ फरक आढळत नाही.

५) उच्च माध्यमिक ग्रामीण भागातील कला शाखेतील मुले व विज्ञान शाखेतील मुलांच्या चिंता, ताण , नैराश्य आत्महत्येचे विचारांच्या प्रश्नावलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थ फरक आढळत नाही.

गृहीतके :-

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने पुढील गृहितके मांडली आहेत

१) विद्यार्थ्यांची आत्महत्या विचार हे चिंता,ताण, नैराश्य यांच्यावर अवलंबुन असते.

२) विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या विचारामध्ये बदल करण्यासाठी सकारात्मक दृष्टीकोन आणि ताणतणाव विरहीत जीव जगण्याने कमी करता येते.

संज्ञाच्याा कार्यात्मक व्याख्या :-

1) उच्च माध्यमिक स्तर :-

उच्च माध्यमिक स्तर म्हणजे इयत्ताा १२ वी नंतर दिल्या जाणाऱ्या शिक्षणाला उच्च माध्यमिक स्तर अ म्हणतात.

2)आत्महत्या विचार :-

एखाद्या विधायक कृतीने स्वत:ला सपवुन घेणे म्हणजेच आत्महत्या होय.

3) उच्च माध्यमिक स्तरातील कला शाखा :-

ज्या ठिकाणी साहित्य इतिहास हिंदी , मराठी अशा प्रकारचे शिक्षण दिले जाते त्यास कला शाखा म्हणतात.

4) उच्च माध्यमिक स्तरातील विज्ञान शाखा :-

ज्या शाखेमध्ये विज्ञान शाखेचे शिक्षण दिले जाते त्यास विज्ञान शाखा म्हणतात. उदा. भौतिकशास्त्र , रसायनशास्त्र ,वनस्पतीशास्त्र इ.अशा शाखांना विज्ञान शाखा म्हणतात.

संशोधनाची व्याप्ती:-

प्रस्तुत संशोधन हे जळगांव शहरातील ग्रामीण भागातील उच्च माध्यमिक स्तरातील कला व विज्ञान शाखेच्या विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्येचा विचार यांच्याशी संबंधीत आहे.

मर्यादा :-

१) प्रस्तुत संशोधन हे जळगांव शहरापुरतेच मर्यादित असुन उच्च माध्यमिक स्तरातील कला व विज्ञान शाखेच्या ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांपुरतेच मर्यादित राहील.

२) प्रस्तुत संशोधनात विद्यार्थ्यांच्या चिंता , मानसिक स्वास्थ व आत्महत्या विचारांचाच अभ्यास केला आहे.

कार्यपध्दती

संशोधन पध्दती :-

प्रस्तुत संशोधन संशोधनात उच्च माध्यमिक स्तरातील विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या विचारांचा आणि चिंता, ताण यांचा सहसंबंधात्मक सद्यस्थितीचा अभ्यास करायचा होता. उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला आणि विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांकडून डॉ.देवेंद्र सिंग यांचा आत्महत्या विचार चाचणी आणि डॉ.मेधा सिंग यांची चिंता , ताण आणि नैराश्य या दोन चाचण्या भरून घेतल्या व मिळालेल्या गुणांकावरुन उच्च माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांकडून भरून घेतलेल्या आत्महत्या विचार व चिंता मानसिक स्वास्थ प्रश्नावलीच्या माध्यमातून गुणांकन केले व त्या गुणांकात सार्थक फरक आढळतो का हे पाहण्यासाठी प्रस्तुत संशोधनात सर्वेक्षण पध्दतीचा अवलंब करणे आवश्यक होते.त्यामुळे प्रस्तुत संशोधनात सर्वेक्षण पध्दतीचा अवलंब केला होता.

ग्रामीण			
कला शाखा		विज्ञान शाखा	
मुले	मुली	मुले	मुली
३०	३०	३०	३०

५) उच्च माध्यमिक ग्रामीण भागातील कला शाखेतील मुले व विज्ञान शाखेतील मुलांच्या चिंता, ताण , नैराश्य आत्महत्येचे विचारांच्या प्रश्नावलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थ फरक आढळत नाही.

गृहीतके :-

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने पुढील गृहितके मांडली आहेत

१) विद्यार्थ्यांची आत्महत्या विचार हे चिंता,ताण, नैराश्य यांच्यावर अवलंबुन असते.

२) विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या विचारामध्ये बदल करण्यासाठी सकारात्मक दृष्टीकोन आणि ताणतणाव विरहीत जीवन जगण्याने कमी करता येते.

संज्ञाच्याा कार्यात्मक व्याख्या :-

1) उच्च माध्यमिक स्तर :-

उच्च माध्यमिक स्तर म्हणजे इयत्ताा १२ वी नंतर दिल्या जाणाऱ्या शिक्षणाला उच्च माध्यमिक स्तर असे म्हणतात.

2)आत्महत्या विचार :-

एखाद्या विधायक कृतीने स्वत:ला सपवुन घेणे म्हणजेच आत्महत्या होय.

3) उच्च माध्यमिक स्तरातील कला शाखा :-

ज्या ठिकाणी साहित्य इतिहास हिंदी , मराठी अशा प्रकारचे शिक्षण दिले जाते त्यास कला शाखा म्हणतात.

4) उच्च माध्यमिक स्तरातील विज्ञान शाखा :-

ज्या शाखेमध्ये विज्ञान शाखेचे शिक्षण दिले जाते त्यास विज्ञान शाखा म्हणतात. उदा. भौतिकशास्त्र , रसायनशास्त्र ,वनस्पतीशास्त्र इ.अशा शाखांना विज्ञान शाखा म्हणतात.

संशोधनाची व्याप्ती:-

प्रस्तुत संशोधन हे जळगांव शहरातील ग्रामीण भागातील उच्च माध्यमिक स्तरातील कला व विज्ञान शाखेच्या विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्येचा विचार यांच्याशी संबंधीत आहे.

मर्यादा :-

१) प्रस्तुत संशोधन हे जळगांव शहरापुरतेच मर्यादित असुन उच्च माध्यमिक स्तरातील कला व विज्ञान शाखेच्या ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांपुरतेच मर्यादित राहील.

२) प्रस्तुत संशोधनात विद्यार्थ्यांच्या चिंता , मानसिक स्वास्थ व आत्महत्या विचारांचाच अभ्यास केला आहे.

कार्यपध्दती

संशोधन पध्दती :-

प्रस्तुत संशोधन संशोधनात उच्च माध्यमिक स्तरातील विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या विचारांचा आणि चिंता, ताण यांचा सहसंबंधात्मक सद्यस्थितीचा अभ्यास करायचा होता. उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला आणि विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्याकडून डॉ.देवेंद्र सिंग यांचा आत्महत्या विचार चाचणी आणि डॉ.मेधा सिंग यांची चिंता , ताण आणि नैराश्य या दोन चाचण्या भरून घेतल्या व मिळालेल्या गुणांकावरुन उच्च माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांकडून भरून घेतलेल्या आत्महत्या विचार व चिंता मानसिक स्वास्थ प्रश्नावलीच्या माध्यमातून गुणांकन केले व त्या गुणांकात सार्थक फरक आढळतो का हे पाहण्यासाठी प्रस्तुत संशोधनात सर्वेक्षण पध्दतीचा अवलंब करणे आवश्यक होते.त्यामुळे प्रस्तुत संशोधनात सर्वेक्षण पध्दतीचा अवलंब केला होता.

ग्रामीण			
कला शाखा		विज्ञान शाखा	
मुले	मुली	मुले	मुली
३०	३०	३०	३०

जनसंख्या :-

प्रस्तुत संशोधनात यावल तालुक्यातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला आणि विज्ञान शाखेचे ग्रामीण भागातील मुले आणि मुली एकुण ५००० विद्यार्थी ही जनसंख्या म्हणुन निवड केली.

न्यादर्श :-

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने यावल तालुक्यातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला व विज्ञान शाखेतील त्यात कला शाखेतील ३० मुले व ३० मुली आणि विज्ञान शाखेतील ३० मुले आणि ३० मुली अशी निवड केली. अशा प्रकारे विज्ञान शाखेतील ६० विद्यार्थी व कला शाखेतील ६० विद्यार्थी असे एकुण १२० विद्यार्थी हे या संशोधनासाठी न्यादर्श म्हणुन निवडले व त्याच्याकडून प्रश्नावल्या भरून घेतल्या .हा न्यादर्श स्तरीय पध्दतीने नवडला आहे.

ग्रामीण भागातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला व विज्ञान शाखेच्या विद्यार्थ्यांची आत्महत्या विचार या चाचणीचे मध्यमान , प्रमाण विचलन व सहसंबंध मुल्य

कोष्टक क्र.01

	मध्यमान	प्रमाण विचलन	सहसंबंध मुल्य	सार्थक / असार्थक स्तर
कला शाखा	४६.६३	०.१३	०.८५	NS
विज्ञान शाखा	५६.१६	०.१५		

वरील कोष्टकावरून असे म्हणता येईल की, कला शाखेचे मध्यमान ४६.६३ , प्रमाण विचलन ०.१३ असुन तसेच विज्ञान शाखेचे मध्यमान ५६.१३ तर प्रमाण विचलन ०.१५ आहे.तर या दोघांचा सहसंबंध हा ०.८५ असून तो असार्थक आढळून आला आहे यावरून असे म्हणता येईल की, कला व विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांची आत्महत्या विचार पातळी सारखी आहे.

ग्रामीण भागातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला शाखेतील मुले व मुली यांचा आत्महत्या विचार या चाचणीचे मध्यमान ,प्रमाण विचलन व सहसंबंध मुल्य

कोष्टक क्र 02

कला शाखा	मध्यमान	प्रमाण विचलन	सहसंबंध मुल्य	सार्थक / असार्थक स्तर
मुले	१७.८३	७.९५	०.७४	NS
मुली	१३.१६	७.४५		

वरील कोष्टकावरून असे म्हणता येईल की, कला शाखेतील मुले यांचे मध्यमान १७.८३ , प्रमाण विचलन ७.९५ असून तसेच मुलींचे मध्यमान १३.१६ तर प्रमाण विचलन ७.४५ आहे. तर या दोघांचा सहसंबंध हा ०.७४ असून तो असार्थक आढळून आला आहे. यावरून असे म्हणता येईल की , कला शाखेतील मुला - मुलींची आत्महत्या विचार पातळी सारखी आहे.

ग्रामीण भागातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील विज्ञान शाखेतील मुले व मुली यांचा चिंता , ताण व नैराश्य या चाचणीचे मध्यमान , प्रमाण विचलन व सहसंबंध मुल्य

कोष्टक क्र.03

विज्ञान शाखा	मध्यमान	प्रमाण विचलन	सहसंबंध मुल्य	सार्थक / असार्थक स्तर
मुले	१५.८३	६.७५	०.७२	NS
मुली	१२.५	७.५		

वरील कोष्टकावरून असे म्हणता येईल की, विज्ञान शाखेतील मुले यांचे मध्यमान १५.८३ प्रमाण विचलन ६.७५ असुन तसेच मुलींचे मध्यमान १२.५ तर प्रमाण विचलन ७.५ आहे .तर या दोघांचा सहसंबंध हा ०.७२ असून तो

असार्थक आढळून आला आहे. यावरून असे म्हणता येईल की , विज्ञान शाखेतील मुला - मुलींची चिं
नैराश्याची पातळी सारखी आहे.

ग्रामीण भागातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला शाखेतील मुली व विज्ञान शाखेतील मुली
चिंता , ताण व नैराश्य या घटकांचे मध्यमान , प्रमाण विचलन व सहसंबंध मुल्य

कोष्टक क्र 04

	मध्यमान	प्रमाण विचलन	सहसंबंध मुल्य	सार्थक / असार्थक
कला शाखा मुली	१३.१६	७.४५		
विज्ञान शाखा मुली	१५.८३	६.७५	०.८०	NS

वरील कोष्टकावरून असे म्हणता येईल की, कला शाखेतील मुली यांचे मध्यमान १३.१६ प्रमाण विचलन
असून तसेच विज्ञान शाखेतील मुलींचे मध्यमान १५.८३ तर प्रमाण विचलन ६.७५ आहे. तर या दोघांचा सहसं
०.८० असून तो असार्थक आढळून आला आहे यावरून असे म्हणता येईल की, कला शाखेतील मुली व
शाखेतील यांचा आत्महत्या विचार पातळी सारखी आहे.

ग्रामीण भागातील उच्च माध्यमिक स्तरावरील कला शाखेतील मुले व विज्ञान शाखेतील मुले
आत्महत्या विचार या घटकांचे मध्यमान, प्रमाण विचलन व सहसंबंध मुल्य

कोष्टक क्र 05

	मध्यमान	प्रमाण विचलन	सहसंबंध मुल्य	सार्थक / असार्थक
कला शाखा मुले	१७.८३	७.९५		
विज्ञान शाखा मुले	१५.८३	६.७५	०.८१	NS

वरील कोष्टकावरून असे म्हणता येईल की , कला शाखेतील मुले यांचे मध्यमान १७.८३ प्रमाण वि
७.९५ असून तसेच विज्ञान शाखेतील मुलांचे मध्यमान १५.८३ तर प्रमाण विचलन ६.७५ आहे. तर या दो
सहसंबंध हा ०.८१ असून तो असार्थक आढळून आला आहे. यावरून असे म्हणता येईल की, कला शाखेतील मु
विज्ञान शाखेतील मुले यांचा आत्महत्या विचार पातळी सारखी आहे.

संदर्भ ग्रंथ सुची :-

१) स्वना एन, बंधा के आणि राधिकला एन. २०१५ , वैद्यकीय व अभियांत्रीकी महाविद्यालय विद्यार्थ्यांमध्ये
तणाव ,चिंता आणि नैराश्य एकत्रित अभ्यास.

२) आंतरराष्ट्रीय मानसिक जर्नल ऑफ पब्लिशमेंटल हेल्थ अॅण्ड न्युरोसासंन्स २ २ १-१८-१.

३) देवी के. आणि रोहन पी २०१३ , पॉडिचेरीमधील अंडर ग्रॅज्युएट विद्यार्थ्यांमध्ये मानसीक ताण आणी नैराश्य
संगतीचा अभ्यास.

४) नालॅड ए.एफ. आणि दिल्लर ई. १९९३ , पौंगडावस्थेतील आत्महत्या रोखणे सध्याचे संशोधन आणि सामाजिक
धोरणे , अनेरीकीय मानसशास्त्रज्ञ.

५)पौंगडावस्थेत आत्महत्येचा प्रयत्न साहित्याचा आढावा आणि कृती , क्लिनिकल सायकॉलॉजी पुनरावलोकन